

CAPUT SECUNDUM.

DE HIS QUI ERRAVERUNT NIMIS GRATIÆ TRIBUENTES.

Numerantur Prædestinatiani, Wicelista, Lutherani, Calvinista, Baianista et Jansenista.

ARTICULUS PRIMUS.

DE PRÆDESTINATIANS.

Quidam necessitatem et efficacitatem gratiæ adversus Pelagianos et Semipelagianos nimis extollentes, in oppositum errorem inciderunt, dixeruntque 1° Deum, absoluto decreto, ante prævisa opera, homines ad vitam vel ad mortem æternam prædestinare; 2° solos prædestinatos salvos fieri velle; 3° pro solis prædestinatis Christum mortuum esse; 4° liberum hominis arbitrium in præsentis statu penitus extinctum esse; 5° sacramenta nihil prodesse, id est, gratiam non conferre, nec peccata remittere iis qui ad vitam æternam non sunt prædestinati. Quidam Lucidus presbyter hos in fine quinti sæculi docuit errores, ut constat ex epistola Fausti episcopi Regiensis eum refellentis, ex retractatione ipsius Lucidi in concilio Arelatensi, circa annum 476 celebrato. Falsum est ergo Prædestinarianum merum esse figmentum a Pelagianis vel Semipelagianis in odium S. Aug. excogitatum, ut volebant Janseniani.

In nono sæculo exortus est *Gotescalc*, filius comitis Saxoniae, monachus Orbacensis, in diocesi Suessionensi. Sacerdos sine proprii episcopi licentia ab alieno ordinatus est; adiit Romam devotionis vel inquietudinis causa, itinera suscepit per diversas regiones, et ab episcopo Veronensi in Italia, Rabano archiepiscopo Moguntino, anno 848, delatus tanquam errores circa prædestinationem docens, convictus est; ad Hincmarum, archiepiscopum Rhemensis, ipsius metropolitanum, missus, examinatus est in

synodo Carisiaca I, anno 849. Iterum damnatus velut hæreticus obstinatus, virgis cæsus est, juxta regulam sancti Benedicti, et in ergastulo monasterii Altivillarensis reclusus, e carcere duas edidit professiones fidei callidas, in quibus errores suos adeo occultabat ut plurimi eum credentes innocentem, Hincmarum nimiae severitatis accusaverunt, et magna exorta est dissensio etiam inter episcopos, qui tandem sibi consenserunt anno 860 in concilio Tullensi, atque definierunt, 1° existere prædestinationem pro electis; 2° liberum arbitrium non esse extinctum, sed tamen læsum et gratia indigere; 3° Deum velle salutem omnium hominum, et 4° Christum mortuum esse pro omnibus hominibus.

Interea *Gotescalc*, gravi morbo in carcere correptus, professioni fidei a monachis Altivillarensibus jussu Hincmari sibi exhibitæ subscribere noluit, sicque obiit sacramentis Ecclesiæ et sepultura Christiana privatus.

Nomen hujus novatoris oblivioni traditum mansit ignotum per octingentos annos, usque ad Usserium, calvinistam, et Jansenium qui contenderunt illum fuisse miserum, ab Hincmaro injuste vexatum, neutiquam vero hæresi infectum. Hinc nata est controversia inter ipsos catholicos an *Gotescalc*, erroribus Prædestinarianorum fuerit adductus, necne. Persona ejus stricte defendi potest absque ulla fidei læsione, ut constat exemplo Prudentii Trecensis episcopi, Lupi Ferrariensis abbatis, Ratramni Corbeiensis monachi, auctoris duorum librorum, de Tenenda veritate, et de Tribus epistolis, sub nomine Ecclesiæ Lugdunensis falso inscriptorum, et aliorum qui, licet catholici, arbitrati sunt illum ab erroribus Prædestinarianorum immunem: ut certum tamen habetur illum reipsa fuisse hæreticum, idque probatur 1° testimonio Rabani, Hincmari aliorumque episcoporum qui eum stricto examini subjectum inveniunt reum et damnaverunt; 2° definitionibus conciliorum adversus illum celebratorum: septem numerantur, et in tribus saltem declaratur hæreticus; 3° consensu fere omnium theologorum.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE ERRORIBUS WICLEFI.

Wiclefus, natione Anglus, sacerdos, doctor Oxoniensis, theologiae professor, deinde parochus et anno 1384 defunctus, a regimine collegii Cantuariensis auctoritate archiepiscopi, postea summi Pontificis ejectus, debacchatus est præ ira, et innumeras docuit hæreses, inter quas sequentes: 1° omnia ipsumque Deum fato esse subjecta; 2° omnes actus Dei, tum internos, tum externos, esse necessarios, et tamen liberos, quia Deus voluntarie eos facit, et aliter faceret si vellet, quamvis aliter velle non possit; 3° eo sensu tantum hominem esse liberum; 4° alios ad vitam æternam et ad bona opera, alios vero ad damnationem et ad peccata prædestinari: omnes tamen hæc libere faciunt, quia volunt, et aliter facerent si vellet, quamvis velle non possint.

Varii Wiclefi errores damnati sunt a Gregorio XI, in pluribus conciliis particularibus, et tandem in generali Constantiensi, anno 1415.

ARTICULUS TERTIUS.

DE LUTHERANIS ET CALVINISTIS.

Martinus Lutherus, anno 1483 natus in Saxonia, monachus ordinis Eremitarum S. Augustini et sacerdos, cœpit dogmatizare anno 1517; et Joannes Calvinus, Novioduni anno 1509 natus, erroribus ejus adhæsit et novos eis adjecit. Ambo enormiter erraverunt circa liberum arbitrium, gratiam et prædestinationem.

1° *Circa liberum arbitrium*, docuerunt 1° hominem primitus non liberum, juxta Lutherum; liberum, licet ad peccandum destinatum, secundum Calvinum per Adami lapsum, a justitia excidisse, imaginem Dei in ipso impressam amisisse, ipsiusque naturam, essentialiter vitiatam, omnem libertatem electionis perdidisse; 2° suum peccatum cum natura essentialiter vitiatam ac libertate destitutam

ad posteros transmisisse; 3° animam essentialiter vitiatam nullam ex se producere posse actionem quæ per se non sit mala. Hinc concludebant liberum arbitrium esse duntaxat figmentum ac titulum sine re. Fatebatur Calvinus omnes scriptores ecclesiasticos sibi ipsi circa libertatis existentiam contrarios esse, excepto S. Augustino, quem gloriabatur esse suum, l. 3 de lib. Arbit., cap. 3.

2° *Quoad gratiam*, dixerunt 1° justitiam in statu innocentiae a natura non fuisse distinctam, et Adamum tam naturaliter Deum cognovisse, ipsi credidisse eumque dilexisse, quam naturale est oculos lucem percipere; 2° Adamum bonum agere potuisse, non tamen sine gratia quam Deus ipsi denegavit; 3° reformationem naturæ corruptæ solius Dei opus esse, minime vero hominis, etiam gratia præveniente adjuti; 4° virtutes infidelium et optima philosophorum opera, coram Deo impia esse et sacrilega, defectu gratiæ, et denique quidquid cogitat et perficit homo antequam per fidem reconcilietur, esse maledictum et æterna damnatione dignum; 6° legem Moysis gratia destitutam, hominem magis peccatorem effecisse, et intolerabilem fuisse, quia malum ostendebat, potentiam illud vitandi non conferens.

3° *Circa prædestinationem*, censebant 1° Deum ante creationem decreta ordinasse ut inter homines nascerentur qui suo exitio nomen ipsius glorificarent, sicque alios prædestinari ad vitam et alios ad mortem æternam; 2° Christum pro solis electis mortuum esse, orasse et satisfacisse; 3° Deum aliquando permittere ut Evangelium annuntietur iis qui perituri sunt, sed ad eos magis obcæcandos, obdurandos et damnandos; 4° præcepta dare impossibilia, ut habeat occasionem miserandi, vel severitatem suam ostendendi, ipsumque bonum et malum in nobis agere et maximorum facinorum auctorem esse. Fatetur Lutherus, lib. de Servo Arbitr. fol. 455 et 481, se, sicut multos alios, hac doctrina offensum esse: eam nihilominus admittendam judicat.

Alios permultos docuerunt errores circa justificationem, meritum, etc., quos hic referre longius esset: concilium

Tridentinum, anno 1545 inceptum et anno 1563 absolutum, eos in sessione sexta et alibi passim censura perstrinxit.

Doctrinis Lutheri et Calvini plus minusve adhaerent innumeræ sectæ familiam Protestantium componentes. Verum multi dogmata eorum ita emollierunt ut nunc potius gratiam tollant quam nimis ei tribuant: negant peccati originalis existentiam, naturæ depravationem, proinde gratiæ necessitatem, reprobationem decretam, etc. Vide *la Revue protestante*, t. 5, n^o d'octobre 1828; *la Symbolique*, par Moelher; *la Symbolique populaire*, par Buchman, etc., etc.

ARTICULUS QUARTUS.

DE BAIANISTIS.

Historia Baii.

Michael Baius, in Belgio anno 1515 natus, in Universitate Lovaniensi theologiæ doctor anno 1550, et Scripturæ sacræ professor anno sequenti, statim errores spargere cœpit. Ruardus Tapper qui magister ejus fuerat, redux e conc. Trid., anno 1552, dolens hos errores advertit eisque pro viribus obstitit. Anno 1560, Fratres Minores Belgii decem et octo propositiones Baii detulerunt Facultati Parisiensi, quæ eas censura notavit. Baius quasdam propositiones sibi imputatas explicavit, et contra censuram scripsit: magna in toto Belgio exstitit contentio. Pius IV silentium utrique parti imposuit. Baius, et amicus ejus Hessels eosdem errores docens, missi sunt anno 1563 a rege catholico ad conc. Trident. tanquam theologi: Baius inde reversus fregit silentium sibi imperatum, quædam opuscula in lucem immittendo. Theologi Lovanienses plurimas propositiones inde extractas miserunt Romam: Pius V, Pii IV successor, eas stricto examini subjectas numero novem et septuaginta solemniter damnavit bulla diei 1 oct. anni 1567, quæ in Facultate Lovaniensi fuit acceptata, non tamen publicata. Baius, ægre ferens se ita fuisse damnatum, scripsit Pontifici, eumque rogavit ut attente per-

ponderet an melius non esset bullam tanquam subreptitiam suppressere, quam eam reddere publicam. Pontifex vero, brevi diei 13 maii anni 1569, bullam confirmavit atque silentium tum Baio, tum defensoribus ejus imperavit. Baius, exhortante *Merillon*, vicario generali cardinalis *de Granvelle*, archiepiscopi Mechliniensis, brevi et condemnationi propositionum suarum subscripsit.

In concilio provinciali celebrato Mechlinii, anno 1570, statutum est quod bulla Pii V solemniter publicaretur Lovanii, propter animorum dissensiones adhuc exstantes.

Mortuo Pio V, rumor disseminatus est Gregorium XIII, ejus successorem, bullam revocaturum esse: quamobrem Pontifex novam edidit bullam, die 29 januarii 1579, qua primam confirmavit, et P. Toletum, insignem theologum e societate Jesu, misit Lovanium cum mandato bullam promulgandi. Baius, a Toletto, perlecta bulla, interrogatus an eidem acquiesceret, respondit se bullam reverenter suscipere et omnes propositiones in illa damnatas, secundum ipsius bullæ intentionem, damnare; huicque retractationi errorum suorum propria manu subscripsit. Vixit adhuc novem annis, et mortuus est anno 1589 in communionem catholicam: at ipsius errores plures invenerunt defensores, in primis Jansenium Yprensem, de quo infra dicemus. Urbanus VIII celebrem edidit bullam *In eminenti*, die 6 martii an. 1641, qua bullas decessorum suorum renovans, confirmavit.

Doctrina Baii.

Præcipui Baii errores continentur in propositionibus a summis Pontificibus damnatis, numero novem et septuaginta, juxta bullam Gregorii XIII, fere omnes ex hoc profluentes principio a Lutheranis mutuato, scilicet, hominem necessario determinari amore Dei propter se dilecti aut vitiosa cupiditate: ad tria revocari possunt capita, prout spectant ad naturam innocentem, naturam lapsam, aut naturam reparatam.

1° Circa naturam innocentem, docebat 1° visionem Dei intuitivam ita naturæ intellectuali essentialem esse, ut Deus

angelum et hominem ob alium finem creare non potuisset; 2° exaltationem humanæ naturæ in consortium divinæ esse naturalem, ac proinde primæ conditionis integritati fuisse debitam; 3° primum hominem creati non potuisse sine justitia originali; 4° merita angeli et primi hominis in statu innocentiae gratiam recte vocari non potuisse; 5° immortalitatem et felicitatem bonis angelis et primo homini in statu illo perseverantibus promissam, similiter non futuram fuisse gratiam, sed mercedem.

2° *Circa naturam lapsam*, docebat 1° hominem per peccatum orbatum esse omnibus gratiis quæ ipsi erant naturales, et cujuslibet boni factum incapacem; 2° cum Pelagio sentire, qui bonum aliquod naturale ex solis viribus humanis produci posse agnoscit; 3° nulli tentationi hominem resistere posse sine gratia; 4° peccatum originale situm esse in concupiscentia cunctis hominibus communi, quæ in baptizatis peccantibus non minus mala est quam cæteri-pravi habitus; 5° hominem in peccato constitutum semper obsequi concupiscentiæ, etiam bonum faciendo, et moraliter peccare: unde inferebat omnia infidelium opera ipsamque infidelitatem negativam, in iis quibus Christus non fuit prædicatus, esse peccata; 6° motus concupiscentiæ indeliberatos in ipsis justis tot esse transgressiones præcepti *Non concupisces*, quos tamen Deus ipsis ex misericordia non imputat; hinc dari præcepta Dei impossibilia: S. Aug. contrarium non dixisse, sed Pelagium; 7° solam violentiam, non vero simplicem necessitatem, libertati naturali hominis repugnare: itaque, *quod voluntarie fit, etiam si necessario fiat, libere tamen fit* (Prop. 39).

3° *Circa naturam reparatam*, docebat 1° omne opus bonum, quod in solis justis invenitur, ex natura sua, independentem ab ordinatione Dei et meritis Christi, vitam æternam mereri, quia ex charitate perfecta procedit; 2° justitiam qua homo justificatur formaliter consistere in obedientia mandatis, non autem in gratia aliqua infusa; 3° veram justificationem cum remissione peccatorum non semper conjungi, ac consequenter hominem in peccato mortali existentem habere posse charitatem perfectam et

justitiam; 4° duo distinguenda esse in peccato, actum et pœnæ reatum: actum seu concupiscentiam per charitatem perfectam deleri, non vero pœnæ reatum, qui per sacramenta Baptismi aut Pœnitentiæ remittitur.

Hinc patet Baium, modo Prædestinianum fuisse, et sæpe sibi contradixisse.

Plures alios docuit errores, ad præsentem Tractatum minus attinentes, quos igitur hic referendos non duximus.

De bullis in causa Baii editis.

Tres latæ sunt bullæ, *ut jam diximus*, contra Baii errores, scilicet a Pio V, a Gregorio XIII et ab Urbano VIII. Secunda primam confirmat et publicari mandat; tertia, quæ incipit, *In eminenti*, duas priores renovat, confirmat et ad universam dirigit Ecclesiam. Illius robur elidere conati sunt Baii fautores, ejus authenticitatem, auctoritatem, sensum et extensionem lacescentes, sed frustra.

Nam 1° evidenter *authentica est*; ipse enim Urbanus VIII eam declaravit authenticam in brevi ad archiepiscopum Mechliniensem, anno 1643; et revera sub nomine hujus Pontificis reperitur in Bullario Romano; insuper Alexander VIII sequentem damnavit propositionem: *Bulla Urbani VIII est subreptitia*.

2° *Est judicium dogmaticum irreformabile*, juxta id quod in Tractatu *de vera Ecclesia*, t. 1, p. 370, probavimus; continet enim aliquid fide credendum, a Romano pontifice universæ Ecclesiæ propositum, ad omnes dirigitur episcopos; solemniter fuit acceptata et in Belgio ubi nata erat controversia, et in pluribus aliis ecclesiis, et adversarii nullam invocant Ecclesiam quæ reclamaverit. Ergo.

3° *Sensum ejus frustra adulterarunt*, dicentes comma, in hac phrasi, *quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent: in rigore et proprio verborum sensu ab assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, et in pias aures offensionem immittentes, præsentium auctoritate damnamus*, etc., post verbum *intento*

collocandum esse, siquidem examine jussu Urbani VIII in autographis facto, post ~~verbum~~ *possent*, ut supra, exaratum in tribus bullis repertum est et sic in Bullario semper imprimitur. Aliunde quomodo damnari potuissent propositiones quæ in rigore ac proprio verborum sensu ab assertoribus intento defendi potuissent? Ergo.

4° Quoad *extensionem*, certum est omnes propositiones in Bullario contentas sensu obvio et naturali fuisse damnatas in globo, omnesque saltem unam ex notis numero sex supra assignatis mereri. Suarez sex et septuaginta tantum recenset propositiones; Lovanienses novem et septuaginta; quidam alii octoginta: diversitas in computatione inde venit quod in Bulla Pii V et Urbani VIII omnes propositiones, aliæ simplices et aliæ complexæ, uno tenore exprimantur. Verum in tribus bullis sunt eadem de verbo ad verbum, et septuaginta novem numerantur a Gregorio XIII in Bullario.

ARTICULUS QUINTUS.

DE JANSENIO.

Exponemus 1° historiam compendiosam Jansenii et causæ ejus; 2° summam ipsius doctrinæ.

Historia compendiosa Jansenii et causæ ejus.

Cornelius *Jansen*, qui postea dictus est Jansenius, anno 1585 ex communi genere ortus in Batavia, studuit litteris Lovanii in collegio patrum e societate Jesu; deinde in facultate theologica ejusdem oppidi magistrum habuit Jacobum *Janson*, doctrinæ Baii defensorem acerrimum. Cursu theologiæ feliciter expleto, venit Parisios cum condiscipulo et amico Joanne *du Verger de Haurane*, ex illustri familia Baionensi, quo protegente, munus præceptoris apud consiliarium curiæ obtinuit. Aliquot annis sic transactis, amicitia erga *du Verger* illectus, petiit Baionam, ibi primarius collegii recens creati factus est, et per octo annos multam dedit operam theologiæ una cum ami-

co, juxta principia a communi magistro accepta. Lovanii lauream doctoratus anno 1619 accepit, et anno 1630 factus est professor regius Scripturæ sacræ. Anno 1636 episcopus Yprensis consecratus, post biennium, peste correptus, in civitate episcopali, annis quinquaginta tribus natus, obiit. Per viginti et duos annos insudaverat ut ingens componeret opus, cui nomen *Augustinus*, in defensionem doctrinæ S. Aug. prout eam a Jacobo *Janson* didicerat, id est, in gratiam errorum Baii.

Morti proximus, scripsit testamentum, in quo profitens se usque ad lectum mortis Ecclesiæ Romanæ obedientem esse, librum suum judicio sanctæ Sedis Apostolicæ subjecit.

Liber typis mandatus prodiit Lovanii anno 1640, cum offensione catholicorum non modica. Urbanus VIII eum statim proscripsit in bulla *In eminenti*, contra errores Baii edita.

Cum nihilominus nonnulli baccalaurei tuerentur etiam publice theses ex *Augustino* depromptas, Facultas Parisiensis, promovente doctore *Cornet*, syndico, quinque extraxit propositiones quas episcopis Gallicanis, comitia generalia tunc celebrantibus, anno 1650, præsentavit notandas: episcopi, numero quinque et octoginta, rem sanctæ Sedi detulerunt epistola communi, postulantes ut quinque Propositiones singulatim damnarentur. Undecim alii episcopi in oppositum scripserunt, et doctorem Ludovicum *de Saint-Amour* causam ipsorum defensurum Romam miserunt. Innocentius X, litteris episcoporum die 12 aprilis 1651 receptis, instituit congregationem ex quinque cardinalibus et tredecim consultoribus conflata, quæ Propositiones delatas longo et ponderoso examine sub omni respectu perpendit, auditis pari facilitate et accusantibus et defendentibus: tandem Innocentius X, bulla *Cum occasione*, diei 31 maii anni 1653, quinque sequentes damnavit Propositiones:

« 1^a. Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus » et conantibus, secundum præsentem quas habent vires, » sunt impossibilia; deest quoque illis gratia qua possi-